

FERJUFIT- AUKIN EFNISTAKA

Matsskyldufyrirspurn

25.03.2026

SKÝRSLA – UPPLÝSINGABLAÐ

SKJALALYKILL

113330-SKY-001-V01

SKÝRSLUNÚMÉR / SÍÐUFJÖLDI

01/22

Click or tap here to enter text.

VERKEFNISSTJÓRI EFLA

AJ

LYKILORÐ

Tilkynning, matsskylda, mat á umhverfisáhrifum, efnistaka.

STAÐA SKÝRSLU

- ☐ Drög
- ☐ Drög til yfirlestrar
- ☒ Lokið

DREIFING

- ☒ Opin
- ☐ Dreifing með leyfi verkkaupa
- ☐ Trúnaðarmál

TITILL SKÝRSLU

Ferjufit aukin efnistaka – Fyrirspurn um matsskyldu

VERKHEITI

Ferjufit aukin efnistaka – Fyrirspurn um matsskyldu

HÖFUNDUR

BRE/AJJ

ÚTDRÁTTUR

Landsvirkjun fyrirhugar að stækka efnistökusvæði E122 við Ferjufit, úr 0,5 ha í allt að 4 ha (L238022), þar sem heimiluð efnistaka eykst úr 10.000 m³ í allt að 120.000 m³. Efni úr námunni verður nýtt til framkvæmda og viðhalds orkumannvirkja á Þjórsár- og Tungnaáarsvæðinu, einkum við uppbyggingu Vaðölduvers.

Framkvæmd þessi er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu skv. tl. 2.02 í 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum og áætlana nr. 111/2021.

Framkvæmdaraðili óskar hér með eftir ákvörðun Skipulagsstofnunar um það hvort framkvæmdin sé matsskyld.

EFNISYFIRLIT

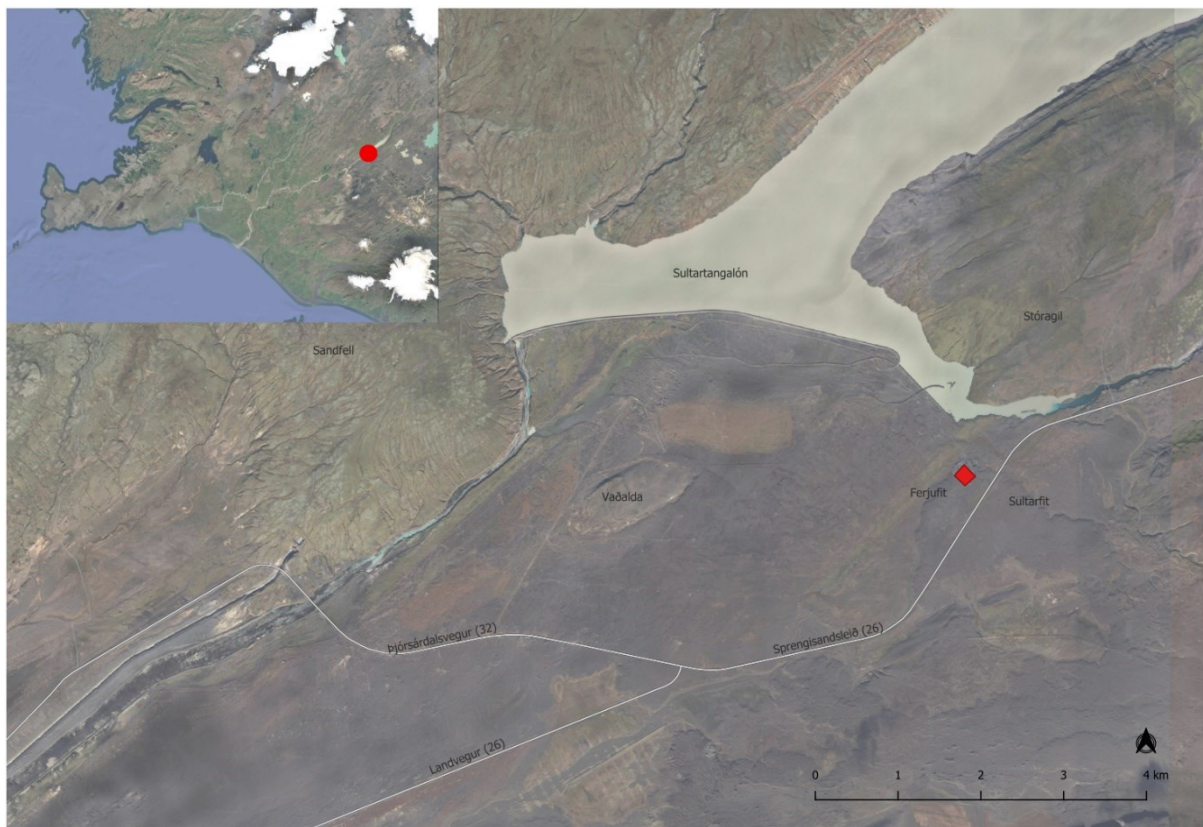
2.1	Helstu upplýsingar um framkvæmdina	6
2.2	Framkvæmdaraðili, tilgangur og markmið	6
2.3	Staðsetning og staðhættir	7
2.4	Helstu framkvæmdaþættir	7
2.5	Aðalskipulag Rangárbings ytra 2016-2028	7
2.6	Deiliskipulag	9
2.7	Þjóðlenda	9
2.8	Leyfi sem framkvæmdin er háð	10
3.4	Matsskylda framkvæmdar	11
3.5	Umhverfispættir	13
3.6	Vistgerðir, fugla- og dýralíf	13
3.7	Jarðmyndanir	14
3.8	Fornminjar	15
3.9	Ásýnd og landslag	16
3.10	Umferð og samgöngur	17
3.11	Vatnshlot	18
3.12	Samlegðaráhrif	19

1 INNGANGUR

Landsvirkjun hefur óskað eftir aukinni efnistöku á núverandi efnistökusvæði, *Ferjufitsnámu* (E122) í Rangárþingi ytra. Um er að ræða stækkun úr 0,5 ha í allt að 4,0 ha svæði austan við Þjórsá og Vaðöldu sunnan við Sultartangelón og Tungnaárfarvegs. Svæðið liggur skammt vestan Sprengisandsleiðar (F26-07) og er innan deiliskipulagssvæðis Vaðölduvers. Núverandi heimild til efnistöku er 10.000 m³ en eykst í allt að 120.000 m³. Svæðið er á þjóðlendu (L238022), þ.e. óbyggðu svæði í eigu íslenska ríkisins.

Samhliða matsfyrirspurn er unnið að samsvarandi breytingu á Aðalskipulagi Rangárþings ytra 2016-2028.

Í þessari matsskyldufyrirspurn verður farið yfir helstu þætti sem snúa að efnistökkunni og mögulegum áhrifum hennar á umhverfið. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu til Skipulagsstofnunar samkvæmt tölulið 2.02 í 1. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Óskar Landsvirkjun hér með eftir ákvörðun Skipulagsstofnunar um það hvort lýst framkvæmd sé matsskyld skv. lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

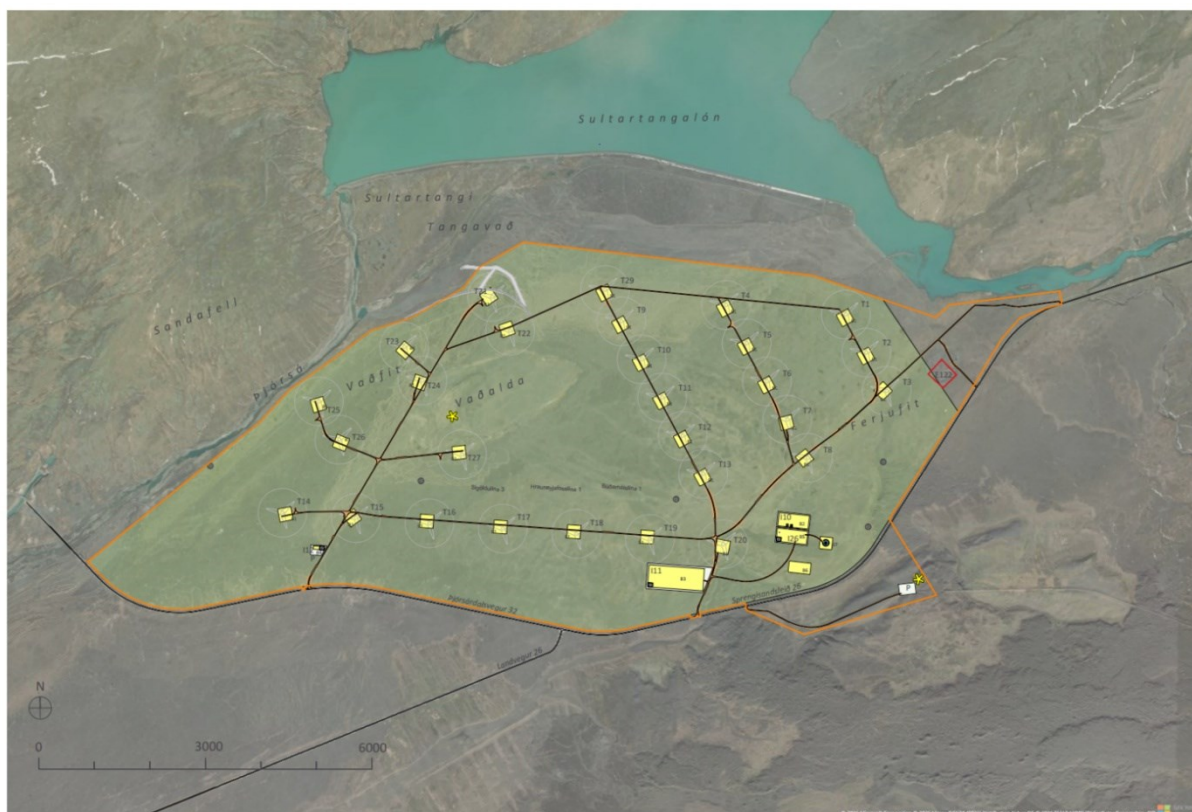

Mynd 1 Staðsetning efnistökusvæðis, Ferjufit. Kort: EFLA, 2026.

2 FRAMKVÆMDIN OG FRAMKVÆMDASVÆÐIÐ

2.1 Helstu upplýsingar um framkvæmdina

Um er að ræða aukinna efnistöku við Ferjufit. Hingað til hefur verið skilgreint 0,5 ha svæði fyrir allt að 10.000 m³ efnistöku en fyrirhugað er að stækka svæðið í allt að 4 ha og auka efnistöku upp í allt að 120.000 m³. Náman er staðsett innan deiliskipulagssvæðis vindorkuversins *Vaðölduvers* (mynd 2) og mun efni fyrst og fremst nýtast við uppbyggingu innan svæðis.

Mynd 2 Staðsetning efnistökusvæðis innan deiliskipulags Vaðölduvers. Kort: EFLA, 2026.

2.2 Framkvæmdaraðili, tilgangur og markmið

Framkvæmdaraðili er Landsvirkjun. Tilgangur framkvæmdar er að styðja við áætlaðar framkvæmdir Landsvirkjunar á Þjórsár- og Tungnaárvæðinu, þar sem reknar eru sjö vatnsaflsvirkjanir og eitt vindorkuver er í uppbyggingu við Vaðöldu. Fyrirhuguð efnistaka kemur til með að veita Landsvirkjun meira svigrúm fyrir efnistöku vegna reksturs og framkvæmda, þar á meðal við Vaðölduver en einnig er möguleiki á að nýta efnið í aðrar framkvæmdir og viðhaldsvinnu Landsvirkjunar, s.s. við Sigöldu, Sultartanga og/eða Búrfell.

Uppbygging á svæðinu miðar að því að auka raforkuframleiðslu, auka orkuöryggi landsmanna og stuðla að orkuskiptingu um aukinni hlutdeild endurnýjanlegra orkugjafa. Staðsetning á fyrirhuguðu efnistökusvæði kemur til með að lágmarka vegalengdir vegna flutninga á efni og lágmarka þannig kolefnislosun Landsvirkjunar á efnistöku og flutninga jarðefna. Þá er það stefna sveitarfélagsins skv. aðalskipulagi að gera ráð fyrir fáum en tiltölulega stórum efnistökusvæðum. Með að auka nýtingu á

Þegar skilgreindum námusvæðum er komið í veg fyrir að önnur, ósnortin svæði séu tekin undir vegna uppbyggingar.

2.3 Staðsetning og staðhættir

Framkvæmdar svæðið er staðsett í Rangárpíngi ytra, austan Þjórsár og Vaðölduvers, sunnan við Sultartangalón en skammt vestan Sprengisandsleiðar. Svæðið er á Þjóðlendu (L238022), þ.e. óbyggðu svæði í eigu íslenska ríkisins. Aðkoma að svæðinu er frá Þjórsárdalsveg (32) sem er skilgreindur sem stofnvegur skv. vegaskrá Vegagerðarinnar. Svæðið er lítt eða ógróið hraun og grjót. Náman er í svokölluðu Búrfellshrauni og er aldur þess um 3200 ár. Svæðið er þegar raskað vegna efnistöku.

2.4 Helstu framkvæmdaþættir

Ferjufit er grjótnáma sem hentar m.a. vel til flóðavarna og stífluviðgerða. Áætlað er að efnisvinnsla verði að mestu á uppbyggingartíma vindorkuversins og efni verði nýtt í tengslum við það. Megin aðkoma inn að námunni verður af iðnaðarsvæði Vaðölduvers. Efni verður flutt inn á framkvæmdasvæði Vaðölduvers til notkunar eða um vinnuvegi út á Þjórsárdalsveg, þar sem það verður nýtt í nálægð við efnistökusvæðið. Efni úr námunni verður einnig nýtt til viðhalds á mannvirkjum á Þjórsár-Tungnaársvæðinu, einkum stíflum miðlunarlóna en í þær þarf sérvalið grjót af ákveðinni stærð.

Efsta jarðvegslagi og öðru efni sem ekki nýtist, verður ýtt til hliðar og nýtt síðar við frágang svæðis. Sá gróður og lífrænn jarðvegur sem fyrir er, er rýr. Nýtanlegt efnislag er fremur þunnt, eða um 3m en kann að vera þykkara á afmörkuðum svæðum. Efni verður sprengt og fleygað til að það henti sem best í varnargarða/grjótvörn.

Eftir því sem kostur er verður svæðum lokað þegar vinnsla lýkur og/eða nýtanlegt efni þrýtur. Raskað svæði verður jafnað og aðlagð að nálægu landi. Fyrir liggur að svæðið er innan Hekluskögaverkefnis og haft verður samráð við Land og Skóg um frágang, hvort plantað verði birki og víði í frágengin svæði jafnóðum eða bara sáð í þau. Svæði sem verða nýtt til lengri tíma verða jöfnuð/rúnuð eftir því sem kostur er til að þau verði sem snyrtilegust, valdi ekki foki og verði ekki til lýtis í umhverfinu, milli þess sem þau verða nýtt til efnistöku. Þegar efnistöku lýkur verður gengið endanlega frá svæðinu.

Efnistökusvæðið verður nýtt á uppbyggingartíma Vaðölduvers og til viðhalds á öðrum orkumannvirkjum Landsvirkjunar á svæðinu. Við lok framkvæmda verður metið, í samráði við sveitarfélag og eftir atvikum aðra aðila hvort það verði nýtt áfram til efnistöku. Þó verður ávallt leitast við að ganga jafnóðum frá fullunnum svæðum og taka ekki stærra svæði til nýtingar, en þörf er á.

2.5 Aðalskipulag Rangárpings ytra 2016-2028

Samkvæmt gildandi aðalskipulagi er svæðið skilgreint sem efnistöku- og efnislosunarsvæði (E122). Eftirfarandi almennir skilmálar eiga við um efnistökusvæði.

- Lögð er áhersla á nægt framboð efnistökusvæða og að þau séu í námunda við notkunarstað efnis.
- Efnistaka fer að jafnaði ekki fram á svæðum sem hafa sérstakt verndargildi, s.s. friðlýstum svæðum, svæðum á náttúru-minjaskrá og hverfisverndunarsvæðum.
- Efnistökusvæði skulu hafa framkvæmdaleyfi skv. lögum.

- Áhersla er á góða umgengni á nýtingartíma og vandaðan frágang við verklok.

Gerð er grein fyrir þeim svæðum þar sem efnistaka fer fram eða er fyrirhuguð. Áfram er gert ráð fyrir efnistöku á þeim svæðum sem þegar eru nýtt en einnig á nokkrum nýjum svæðum. Gert er ráð fyrir ríflegum svæðum fyrir efnistöku til þess að hægt sé að nýta þá tegund efnis sem best hentar hverju sinni og til að draga úr því að aka þurfi langar leiðir með efni. Flestar námur í sveitarfélaginu eru nýttar til vegagerðar og eru þær í eða við núverandi vegstæði til að lágmarka umhverfisáhrif.

Námur verða einungis opnar á framkvæmdatíma og gengið frá þeim um leið og efnistöku lýkur. Öll efnistökusvæði skulu hafa framkvæmdarleyfi sbr. reglugerð 772/2012. Þegar efnistökusvæði er valið þarf að líta á jarðefni sem auðlind og nýta efnið til þess sem það er best til fallið.

Unnið er að breytingu aðalskipulags þarf sem eftirfarandi breytingar eru gerðar á skilmálum efnistökusvæðisins:

TAFLA 1 Hluti töflu gildandi aðalskipulags fyrir efnistökusvæði.

NR	HEITI SVÆÐIS	LÝSING	JÖRÐ
E122	Ferjufit	Grjótnáma til viðhalds á mannvirkjum á Þjórsár-Tungnaáarsvæðinu. Áætluð efnistaka er allt að 10.000 m ³ . Stærð er allt að 0,5 ha.	Afréttur

TAFLA 2 Hluti töflu samkvæmt tillögu að breytingu aðalskipulags.

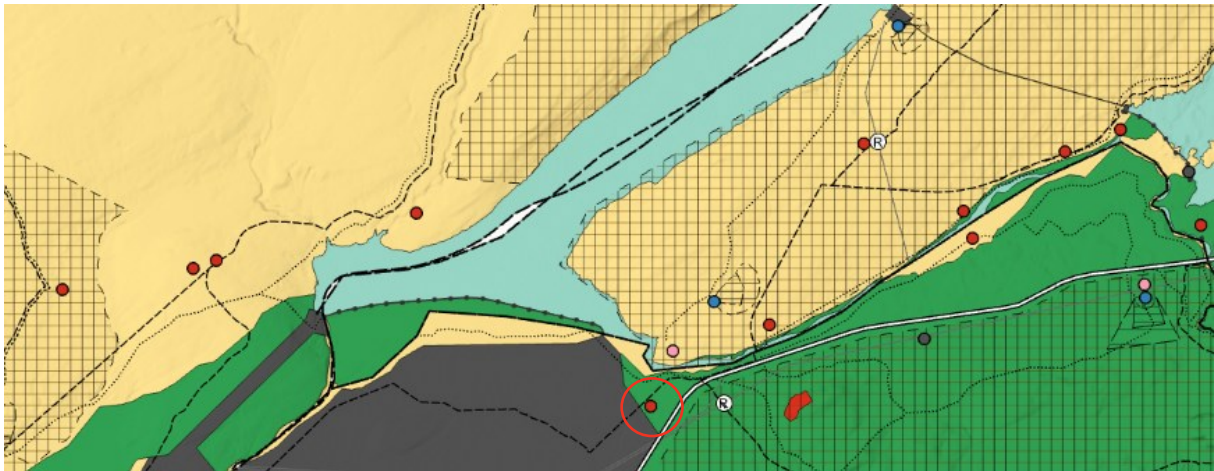
NR	HEITI SVÆÐIS	LÝSING	JÖRÐ
E122	Ferjufit	Grjótnáma til uppbyggingar og viðhalds á mannvirkjum á Þjórsár- og Tungnaáarsvæðinu. Áætluð efnistaka er allt að 120.000 m ³ . Stærð allt að 4,0 ha. Heimilað er að afsetja jarðefni sem fellur til við uppgröft og framkvæmdir innan námu. Efni skal jafnað/nýtt til frágangs námusvæðis. Ganga skal frá námu jafnóðum, eftir að svæði hafa verið fullnýtt og öllu efnistökusvæði þegar nýtingu lýkur.	Afréttur

Efnistökusvæðið er innan skilgreinds skógræktar- og landgræðslusvæðis. Eftirfarandi skilmálar gilda:

- Leitast verði við að efla skógrækt, uppgræðslu- og landbótastarf.
- Unnið verði að stöðvun gróður- og jarðvegseyðingar og endurheimt landgæða, þar sem þess þarf.
- Hugað skal að því að trjá- og skógrækt spilli ekki útsýnisstöðum, byrgi ekki ásynd fjalla og fossa eða valdi snjósöfnun á vegum.
- Skipulag skógræktar taki mið af að vernda ásynd og landslag.
- Unnið verði að stöðvun landbrots af völdum fallvatna ef þurfa þykir.

TAFLA 3 Hluti töflu gildandi aðalskipulags fyrir skógræktar- og landgræðslusvæði.

NR	HEITI SVÆÐIS	LÝSING
SL26	Árskógar	Landgræðslusvæði, stærð svæðis er um 20.763 ha.

MYND 3 Hluti af aðalskipulagi Rangárpings ytra 2016-2028. Skipulagssvæðið er innan rauða hringins.

2.6 Deiliskipulag

Efnistökusvæðið er innan deiliskipulagssvæðis Vaðölduvers, áður nefnt Búrfellslundur. Um er að ræða vindorkuver við Vaðöldu, austan við Sultartangastöð og sunnan við Sultartangalón. Deiliskipulagið var samþykkt í B-deild stjórnartíðinda 28.05.2024 með síðari breytingum dags. 06.06.2025.

Sótt verður um framkvæmdaleyfi á grunni aðalskipulags.

2.7 Þjóðlenda

Svæðið er innan þjóðlendu. Þjóðlendur eru landsvæði þar sem íslenska ríkið er eigandi lands og hvers konar landsréttinda og hlunninda sem ekki eru háð einkaeignarrétti. Um þjóðlendur gilda lög nr. 58/1998 um þjóðlendur og ákvörðun marka eignarlanda, þjóðlendna og afrétta. Forsætisráðherra fer með málefni þjóðlendna. Ráðherra til aðstoðar við stjórn og ráðstöfun réttinda innan þjóðlendna er samstarfsnefnd um málefni þjóðlendna. Samkvæmt 3. gr. laganna má engin hafa afnot af þjóðlendu fyrir sjálfan sig, þar með talið að reisa þar mannvirki, gera raðrask, nýta hlunnindi, vatns- og jarðhitaréttindi án leyfis. Til að nýta land og landsréttindi innan þjóðlendu þarf leyfi hlutaðeigandi sveitarstjórnar sem og forsætisráðuneytisins sé nýting heimiluð til lengri tíma en eins árs.

Einstaklingar, sveitarfélög eða aðrir lögaðilar geta átt svokölluð takmörkuð eignarréttindi innan þjóðlendna. Þjóðlendlög raska ekki slíkum réttindum. Samkvæmt 5. gr. laganna skulu þeir sem hafa nýtt land innan þjóðlendna sem afrétt fyrir búfénað, eða haft þar önnur hefðbundin not sem afréttareign fylgja, halda þeim rétti í samræmi við ákvæði laga þar um. Afréttur er skv. 1. gr. laganna landsvæði utan byggðar sem að staðaldri hefur verið notað til sumarbeitar fyrir búfé. Hið sama gildir um önnur réttindi sem menn færa sönnur á að þeir eigi.

Ráðuneytið veitir leyfi fyrir nýtingu vatns- og jarðhitaréttinda, vindorku og fyrir hvers kyns aðgerðum og verkefnum sem miða að því að auka bindingu kolefnis eða draga úr losun kolefnis á svæði innan þjóðlendu sem skilgreint er fyrir slíka nýtingu lands í skipulagsáætlun hlutaðeigandi sveitarfélags skv. 2. mgr. 3. gr. laga nr. 58/1998. Samþykki ráðuneytisins þarf til að nýta námur og önnur jarðefni innan þjóðlendna óháð tímalengd. Allar framkvæmdir og jarðrask innan þjóðlendna sem vara lengur en í eitt ár eru háðar samþykki ráðuneytisins og samþykki ráðuneytisins þarf til að nýta námur og önnur jarðefni innan þjóðlendna skv. 3. mgr. 3. gr. laga nr. 58/1998.

2.8 Leyfi sem framkvæmdin er háð

Eftir atvikum getur framkvæmdin verið háð eftirfarandi leyfum:

Sveitarfélagið Rangárþing ytra: Efnistaka er háð framkvæmdarleyfi sveitarfélagsins skv. 13. og 14. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og reglugerð nr. 772/2012 um framkvæmdarleyfi.

Forsætisráðuneytið: Leyfi til að nýta efni innan svæðis skv. 3. gr. laga um þjóðlendur og ákvörðun marka eignarlands, þjóðlendna og afrétta nr. 58/1998.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands: Starfsleyfi vegna starfseminnar skv. reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnir.

Minjastofnun Íslands: Finnist fornminjar við framkvæmdir eða verði nauðsynlegt að raska fornminjum á svæðinu þarf til samþykki Minjastofnunar Íslands skv. 21. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012.

3 HELSTU UMHVERFISÁHRIF FRAMKVÆMDARINNAR

3.4 Matsskylda framkvæmdar

Umhverfisáhrif framkvæmdarinnar eru metin samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Samkvæmt tölulið 2.02 í 1. viðauka laganna, þá fellur þessi framkvæmd í flokk B og er því tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matsskyldu. Vaðölduver (Búrfellslundur) fór í umhverfismat framkvæmda (árið 2015) og tók matið yfir mun stærra svæði, ekki var sérstök áhersla á námur innan svæðisins. En eftir atvikum verður vitnað til álits Skipulagsstofnunar, dags. 21 des. 2016, í niðurstöðuköflum matsins [1].

Eftirfarandi töflur gefa yfirlit yfir hugtök sem notuð eru við mat á einkennum og vægi umhverfisáhrifa:

TAFLA 4 Skilgreiningar á einkennum umhverfisáhrifa.

EINKENNI ÁHRIFA	SKÝRING
Bein áhrif	Bein áhrif sem gera má ráð fyrir að framkvæmd muni hafa á tiltekna umhverfisþætti.
Óbein áhrif	Áhrif á umhverfisþætti sem ekki eru bein afleiðing framkvæmdar. Áhrifin geta komið fram í tiltekinni fjarlægð í tíma og/eða rúmi og verið afleiðing samspils mismunandi þátta sem þó má rekja til framkvæmdarinnar. Óbeinum áhrifum er einnig hægt að lýsa sem afleiddum áhrifum.
Jákvæð áhrif	Áhrif framkvæmdar sem talin eru til bóta fyrir umhverfið á beinan eða óbeinan hátt eða auka umfang núverandi áhrifa að því marki að þau séu talin verða til bóta.
Neikvæð áhrif	Áhrif framkvæmdar sem talin eru skerða eða rýra gildi tiltekna eða tiltekna umhverfisþátta á beinan eða óbeinan hátt eða auka umfang núverandi áhrifa að því marki að þau valda ónæði, óþægindum, heilsutjóni eða auknu riski.
Varanleg áhrif	Áhrif sem talið er að framkvæmd muni hafa til frambúðar á tiltekna umhverfisþætti, þ.e. með tilliti til æviskeiðs núlifandi manna og komandi kynslóða.
Tímabundin áhrif	Áhrif sem talið er að framkvæmd muni hafa tímabundið á tiltekna umhverfisþætti, þ.e. í nokkrar vikur, mánuði eða ár.
Afturkræf áhrif	Áhrif framkvæmdar á tiltekna umhverfisþætti, sem líta má á að séu þess eðlis að áhrifanna hætti að gæta eftir tiltekinn tíma og að raunhæft sé eða unnt að gera ráð fyrir að hægt sé að færa í sama eða svipað horf og áður en kom til framkvæmda. Gera verður ráð fyrir að áhrifin séu afturkræf á a.m.k. tímaskala núlifandi manna en afturkræf áhrif geta einnig verið háð því að ummerki séu fjarlægð innan ákveðins tíma, t.d. ef um er að ræða áhrif á lífríki.
Óafturkræf áhrif	Áhrif sem í eðli sínu fela í sér að tilteknir umhverfisþættir verða fyrir varanlegri breytingu eða tjóni vegna framkvæmdar sem ekki er raunhæft eða unnt að afturkalla.
Samlegðaráhrif	Hér er hugtakið samlegðaráhrif bæði notað um svokölluð samvirk og sammögnuð áhrif, þ.e. um áhrif mismunandi þátta framkvæmdar sem hafa samanlagt tiltekin umhverfisáhrif eða sem jafnvel magnast upp yfir tiltekið tímabil. Þetta getur einnig varðað áhrif sem fleiri en ein framkvæmd hafa samanlagt eða sammagnað á tiltekinn umhverfisþátt eða tiltekið svæði.
Umtalsverð umhverfisáhrif	Veruleg óafturkræf umhverfisáhrif eða veruleg spjöll á umhverfinu sem ekki er hægt að fyrirbyggja eða bæta úr með mótvægisáðgerðum.

TAFLA 5 Hugtök yfir vægi áhrifa sem stuðst er við þegar mat er lagt á umhverfisáhrif framkvæmda.

VÆGI ÁHRIFA / VÆGISEINKUNN	SKÝRING
Veruleg jákvæð	Áhrif framkvæmdar eða áætlunar á umhverfisþátt/-þætti bæta hag mikils fjölda fólks og/eða hafa jákvæð áhrif á umfangsmikið svæði. Sú breyting eða ávinningur sem hlýst af framkvæmdinni/áætluninni er oftast varanleg. Áhrifin eru oftast á svæðis-, lands- og/eða heimsvísu en geta einnig verið staðbundin. Áhrifin samræmast ákvæðum laga og reglugerða, almennri stefnumörkun stjórnvalda eða alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að.
Talsverð jákvæð	Áhrif framkvæmdar eða áætlunar á umhverfisþátt/-þætti taka ekki til umfangsmikils svæðis, en svæðið kann að vera viðkvæmt fyrir breytingum, m.a. vegna náttúrufars og fornminja.

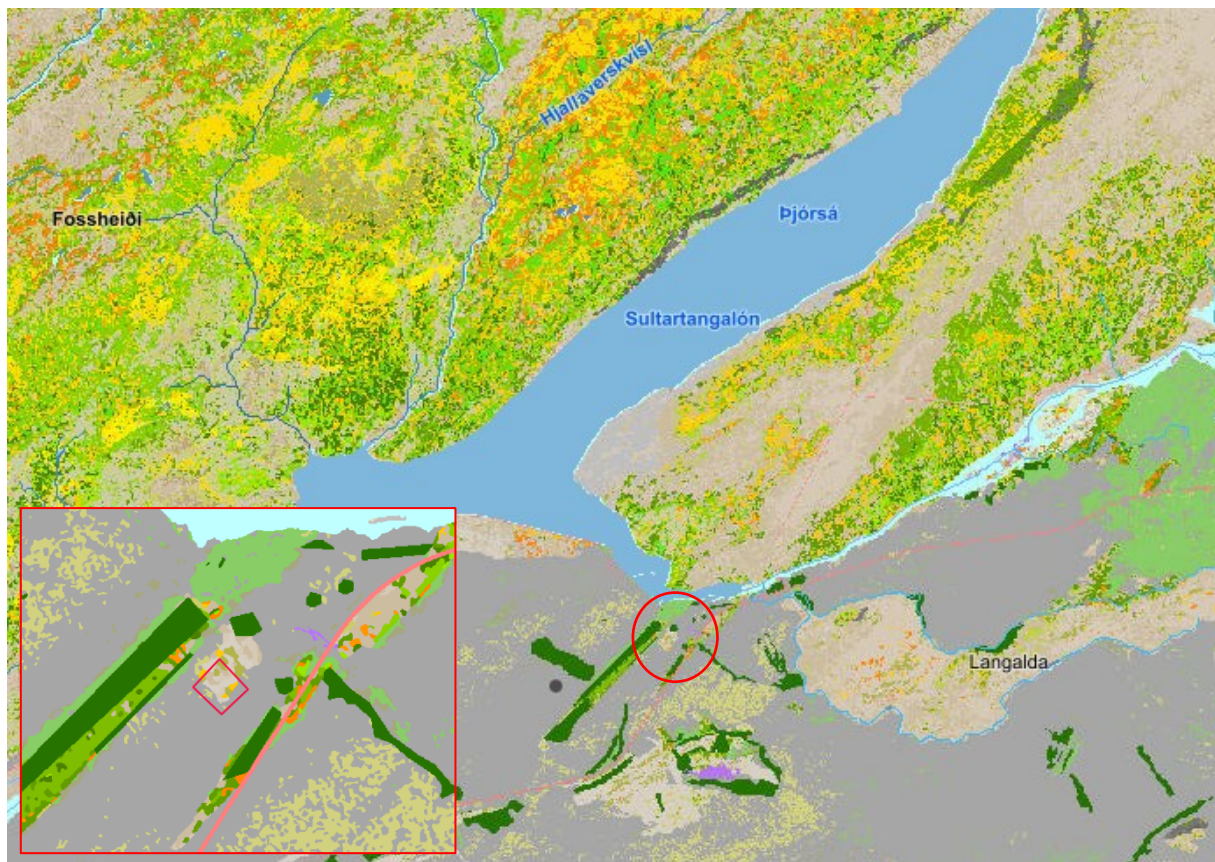
VÆGI ÁHRIFA / VÆGISEINKUNN	SKÝRING
	Áhrifin geta verið jákvæð fyrir svæðið og/eða geta verið jákvæð fyrir fjölda fólks. Áhrifin geta verið varanleg og í sumum tilfellum afturkræf. Áhrif geta verið stað-, svæðisbundin og/eða á landsvísu. Áhrifin samræmast ákvæðum laga og reglugerða, almennri stefnumörkun stjórnvalda eða alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að.
Nokkuð jákvæð	Áhrif framkvæmdar eða áætlunar á umhverfispátt/-þætti taka ekki til umfangsmikils svæðis, og svæðið er ekki talið vera viðkvæmt fyrir breytingum, m.a. vegna náttúrufars og fornminja. Áhrifin geta verið jákvæð fyrir hluta svæðis og/eða fyrir takmarkaðan hóp fólks. Áhrifin geta verið varanleg og í sumum tilfellum afturkræf. Áhrifin eru að mestu stað-, og svæðisbundin. Áhrifin samræmast ákvæðum laga og reglugerða, almennri stefnumörkun stjórnvalda eða alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að.
Óveruleg	Áhrif framkvæmdar eða áætlunar á umhverfispátt/-þætti eru minniháttar, með tilliti til umfangs svæðis og viðkvæmni þess fyrir breytingum, ásamt fjölda fólks sem verður fyrir áhrifum. Áhrifin eru í mörgum tilfellum tímabundin og að mestu afturkræf. Áhrif eru oftast stað-, eða svæðisbundin. Áhrifin samræmast ákvæðum laga og reglugerða, almennri stefnumörkun stjórnvalda eða alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að.
Nokkuð neikvæð	Áhrif framkvæmdar eða áætlunar á umhverfispátt/-þætti taka ekki til umfangsmikils svæðis, og svæðið er ekki talið vera viðkvæmt fyrir breytingum, m.a. vegna náttúrufars og fornminja. Áhrifin geta verið neikvæð fyrir hluta svæðis og/eða fyrir takmarkaðan hóp fólks. Áhrifin geta verið varanleg og í sumum tilfellum óafturkræf. Áhrifin eru að mestu stað-, og svæðisbundin. Áhrifin samræmast ákvæðum laga og reglugerða, almennri stefnumörkun stjórnvalda eða alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að.
Talsverð neikvæð	Áhrif framkvæmdar eða áætlunar á umhverfispátt/-þætti taka ekki til umfangsmikils svæðis, en svæðið kann að vera viðkvæmt fyrir breytingum, m.a. vegna náttúrufars og fornminja. Áhrifin geta verið neikvæð fyrir svæðið og/eða geta valdið fjölda fólks ónæði eða óþægindum. Áhrifin geta verið varanleg og í sumum tilfellum óafturkræf. Áhrif geta verið stað-, svæðisbundin og/eða á landsvísu. Áhrifin geta að einhverju leyti verið í ósamræmi við ákvæði laga og reglugerða, almenna stefnumörkun stjórnvalda eða alþjóðasamninga sem Ísland er aðili að.
Veruleg neikvæð	Áhrif framkvæmdar eða áætlunar á umhverfispátt/-þætti skerða umfangsmikið svæði og/eða svæði sem er viðkvæmt fyrir breytingum, m.a. vegna náttúrufars og fornminja, og/eða rýra hag mikils fjölda fólks. Sú breyting eða tjón sem hlýst af framkvæmdinni er oftast varanleg og yfirleitt óafturkræft. Áhrif eru oftast á svæðis-, lands- og/eða heimsvísu en geta einnig verið staðbundin. Áhrifin eru í ósamræmi við ákvæði laga og reglugerða, almenna stefnumörkun stjórnvalda eða alþjóðasamningum sem Ísland er aðili að.
Engin áhrif	Engin áhrif af framkvæmd eða áætlun á umhverfispátt/-þætti.
Óvissa	Ekki er vitað um eðli eða umfang umhverfisáhrifa á tiltekna umhverfisþætti, m.a. vegna skorts á upplýsingum, tæknilegra annmarka eða skorts á þekkingu. Það getur verið unnt að afla upplýsinga um áhrifin með frekari rannsóknum eða markvissri vöktun.

3.5 Umhverfispættir

Framkvæmdin er talin hafa áhrif á eftirtalda umhverfispætti, bæði á framkvæmdartíma og rekstrartíma, og verður fjallað um þau áhrif í þessari greinargerð:

- Vistgerðir
- Jarðmyndanir
- Ásýnd og landslag
- Vatnshlot
- Fugla- og dýralíf
- Fornminjar
- Umferð og samgöngur
- Samlegðaráhrif

3.6 Vistgerðir, fugla- og dýralíf

MYND 4 Vistgerðir innan áhrifsvæðis Ferjufitsnámu, skv. vistgerðakorti Náttúrufræðistofnunar.

Samkvæmt vistgerðakorti Náttúrufræðistofnunar eru eftirfarandi vistgerðir að finna innan skipulagssvæðisins:

Tafla 6 Vistgerðir á skipulagssvæðinu skv. kortlagningu Náttúrufræðistofnunar [2].

VISTGERÐ	LÝSING	VERNDARGILDI
L1.5 Sanda- og vikravist	Gegndræpir vikrar og vikurblandaðir sandar og melar í brekkurótum, hæðum og í fjallshlíðum og sums staðar á flatlendi. Yfirborð er mjög óstöðugt og einkennist af misgrófum vikri og vikursandi sem feykist til í veðrum. Land sums staðar allgrýtt á blettum. Land er lítið gróið og mosar ríkjandi. Gróður er mjög lágvaxinn.	Lágt
L8.9 Starungsmýravist	Lítið til nokkuð hallandi, deigt til blautt, þýft mýrlendi vaxið mýrastör og fleiri votlendistegundum, á sléttlendi og í hlíðum. Á þúfum og rimum vaxa smárunnar og fleiri þurrlendistegundir. Jarðvatn stendur hátt en land fer lítið eða ekki undir vatn í leysingum og flóðum, vatn er fremur steinefnaríkt og land frjósamt. Það er algróið, gróður allhávaxinn, æðplöntur eru ríkjandi en mosi mikill, fléttur finnast	Mjög hátt

VISTGERÐ	LÝSING	VERNDARGILDI
	vart. Í þennan flokk falla elftingamýrar en í þeim getur mýrelfting verið með allt eins mikla þekju eða meiri en mýrastór.	
L5.1 Hélumosavist	Allvel gróið land, flatt til hallandi, þurrt til deigt, sums staðar nokkuð grýtt með mikilli lífrænni jarðvegsskán sem að uppistöðu er hélumosi. Gróðurþekja er breytileg, á skiptast algróin svæði og berangur. Gróður er mjög lágvaxinn og mótaður af snjóþyngslum. Þekja æðplantna og einkanlega fléttna er lítil en þekja mosans melagambra sums staðar talsverð. Vistgerðin finnst einkum í lægðum í fjalllendi og á áreyrum á snjóþungum svæðum.	Miðlungs
L1.1 Eyðimelavist	Víðáttumiklir, fremur þurrir, allgrýttir hálendismelar á flötu eða hallandi landi. Á yfirborði er víða sandur og vikur en sums staðar eru frostíglar útbreiddir. Áfok og sandfok er mikið. Heildargróðurþekja er mjög lítil. Mosar í glufum og í skjóli við steina en hrúðurfléttur og skófir á grjóti.	Lágt

Vert er að taka fram að gögnin byggja á vistgerðakorti Náttúrufræðistofnunar, en eins og þekkið þá er nokkur óvissa í kortlagningunni, þá er svæðið þegar raskað vegna efnistöku og á loftmyndum má sjá að svæðið er gróðursnautt (mynd 4). Vegna mats á umhverfisáhrifum Vaðölduvers (áður Búrfellslundur) var gerð gróðurúttekt á svæðinu og var niðurstaðan sú að ekkert náttúrufarslega mikilvæg gróðurvistkerfi á héraðs- eða landsvísu finnst á svæðinu.

Mikilvægt fuglasvæði eru á Suðurlandsundirlendinu, Veiðivötnum og Vatnajökulsþjóðgarði. Framkvæmdasvæðið sjálft er utan þeirra. Fuglalíf var rannsakað vegna mats á umhverfisáhrifum Vaðölduvers og var niðurstaða rannsóknarinnar að þéttleiki varpfugla á svæðinu var óverulegur og svæðið í heild sinni ekki talið mikilvægt búsvæði varpfugla.

Niðurstaða

Vistgerðir á framkvæmdarsvæðinu hafa þegar orðið fyrir beinu og varanlegu raski. Áhrif framkvæmda á vistgerðir eru nú þegar komnar fram sökum rasks. Í álitinu frá 2016 telur SLS „að óháð því hvaða útfærslu framkvæmdarinnar miðað er við, verði gróður á svæðinu fyrir beinum neikvæðum áhrifum vegna rasks. Hins vegar mun rask vegna fyrirhugaðra framkvæmda aðeins nema litlum hluta af umfangi gróins lands innan framkvæmdasvæðisins sem er að stærstum hluta lítt eða ógróið land. Þá er til þess að líta að gróður á svæðinu er að mestu tilkominn vegna landgræðslu.“

Mat framkvæmdaraðila er að áhrif framkvæmda á vistgerðir verði óveruleg.

3.7 Jarðmyndanir

Samkvæmt jarðfræðivefsjá Náttúrufræðistofnunar [3], þá er svæðið innan Búrfellshrauns sem er um 3200 ára hraun úr Bárðarbungu. Berggrunnur framkvæmdarsvæðisins einkennist því af forsögulegu basísku og ísúru hrauni myndað á nútíma. Nútímahraun nýtur sérstakrar verndar samkvæmt 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Hraun frá nútíma þekja stóran hluta gosbeltis Íslands.

Hraunið er sandorpið og er einungis sýnilegt að takmörkuðu leyti og hefur því verndargildi hraunsins rýrnað ásamt því að svæðinu hefur verið talsvert raskað vegna mannvirkjagerðar innan iðnaðarsvæða. Á mynd 4 má sjá að eldri efnistaka hefur raskað svæðinu talsvert.

Mynd 5 Gervitunglamynd af efnistökusvæðinu. Mynd: Microsoft Corporation, 2026.

Óhjákvæmilegt er að jarðmyndanir raskist varanlega við efnistöku, en með því að staðsetja efnistöku innan þegar skilgreindra framkvæmdasvæða og efnistökusvæða er hægt koma í veg fyrir að önnur lítt röskuð landsvæði séu tekin undir efnistöku. Fyrirhugað framkvæmdasvæði er nú þegar talsvert raskað vegna efnistöku og hefur verndargildi þess rýrnað samanborið við önnur óröskuð svæði.

Niðurstaða

Jarðmyndanir á fyrirhuguðu framkvæmdarsvæði munu koma til með að verða fyrir beinu raski á framkvæmdartíma. Jarðfræði svæðisins er vel þekkt eftir áralanga efnisvinnslu á svæðinu. Verndargildi hraunsins er takmarkað m.a. vegna uppblásturs og sandfoks og hefur það tapað vissum einkennum sem eru undirstaða verndar skv. náttúruverndarlögum. Vindorkuver, Búrfellslundur, fór í umhverfismat, þar sem m.a. var horft til þessa svæðis. Í áliti sínu telur Skipulagsstofnun að *verndargildi jarðmyndana á framkvæmda- og efnistökusvæðum sé ekki mikið þar sem gígar og eldhraun á svæðinu eru að mestu hulin gjósku sem dylur náttúrulega ásýnd þeirra*. Þar er m.a. vitnað til greinargerðar laga um náttúruvernd nr. 60/2013. Framkvæmdaraðili telur að áhrif framkvæmdar á jarðmyndanir verði óveruleg.

3.8 Fornminjar

Fornleifaskráning var framkvæmd á svæðinu í tengslum við mat á umhverfisáhrifum Vindorkuvers við Vaðöldu (Búrfellslundur). Hún nær til fyrirhugaðs efnistökusvæðis sem aðalskipulagsbreytingin tekur til. Engar þekktar fornleifar eru innan skipulagssvæðis en þekktar minjar eru nokkru norðan Ferjufitjar.

Vert er að taka fram að farið verður eftir ákvæði 24. gr. laga um menningarminjar, nr. 80/2012, þess efnis að ef fornminjar finnast sem áður voru ókunnar, skuli skýra Minjastofnun Íslands frá fundinum

svo fljótt sem unnt er. Sama skylda hvílir á landeiganda og ábúanda er þeir fá vitneskju um fundinn. Ef fornminjarnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum og óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands. Fulltrúum framkvæmdaraðila er kunnugt um þetta ákvæði.

Niðurstaða

Framkvæmdaraðili telur að fyrirhuguð áform muni ekki hafa neikvæð áhrif á fornminjar.

3.9 Ásýnd og landslag

Samkvæmt landsgerðaflokkun sem unnin var á landsvísu árið 2020 [4], þá flokkast framkvæmdarsvæðið undir landslagsgerð 4.2 *Ungt fjallendi með nútímahraunum*. Um landslagsgerðina segir „*Ung hraun og fjallendi á virka eldstöðvabeltinu. Þar er að finna móbergsfjöll eða stapa með hraunum og grýttum eða sendnum flóðasléttum í lægðum. Gróður er gisinn, aðallega mosi eða gras.*“

Mynd 5 Horft frá Þjórsárdalsvegi. Mynd af ja.is

Enn frekar er svæðið flokkað sem svæði 5.1.1:

„**5.2.5 Þórisvatn og Hrauneyjar:** Svæði sunnarlega á miðhálandinu, í um 250 til 600 m hæð yfir sjávarmáli. Landform eru flöt eða öldótt með stökum hæðum og fjöllum þegar ofar dregur. Á yfirborði eru hraun þakin sandi og vikri. Rof er mikið. Unnið hefur verið að landgræðslu á láglendari hluta svæðisins þar sem lúpínu og melgresi hefur verið sáð og birki plantað. Þess utan er gróður aðeins við

ár og læki. Nokkrar vatnsaflsvirkjanir, stór miðlunarlón og háspennulínur eru innan svæðisins. Vegir liggja um svæðið auk þess sem þar eru nokkrir fjallaskálar.

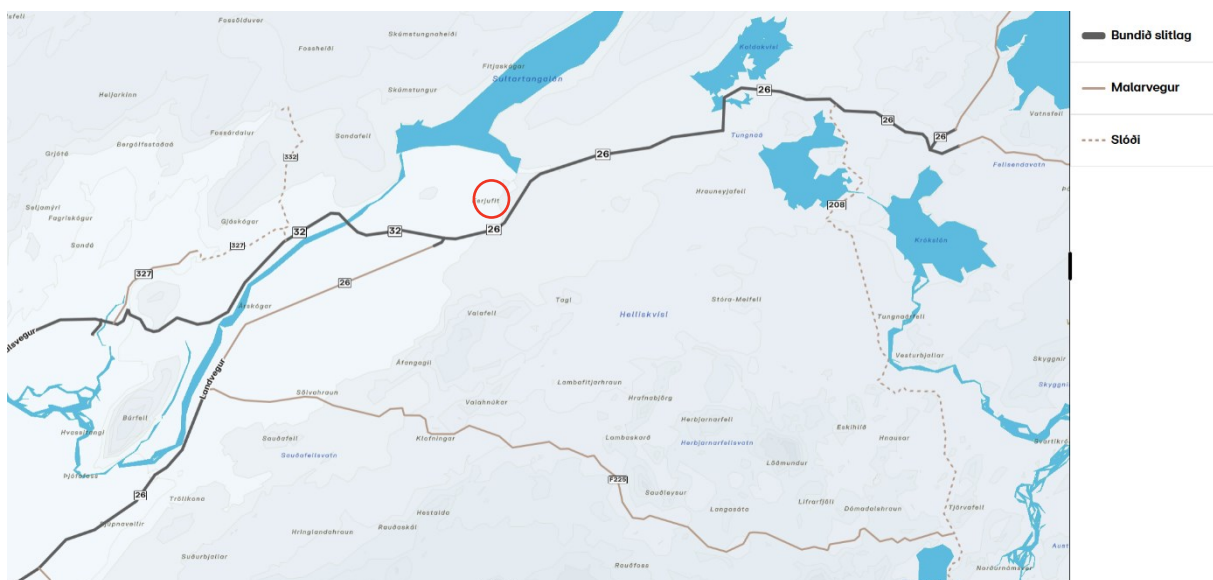
Efnistaka kemur til með að hafa tímabundin áhrif á ásýnd svæðis en hafa ber í huga að nú þegar er efnistaka á svæðinu. Áhrif á landslag á svæðinu hafa nú þegar orðið töluverð vegna eldri framkvæmda og koma viðbótaráhrif af efnistöku til með að felast í efnistökunni sjálfri og haugsetningu. Ekki er gert ráð fyrir að mikið sjáanlegt rask verði vegna efnistökunnar sjálfrar. Efnistakan er lágt í landi við og lítt sýnileg frá veginum, ásýndaráhrif munu því ná til fárra. Framkvæmdaraðili telur að áhrifin séu tímabundin þar sem mögulegt er að aðlaga svæðið að landinu og umhverfi þess þegar efnistöku líkur.

Niðurstaða

Framkvæmdarsvæðið liggur við fjölfarnar og vinsælar ferðamannaleiðir inn á suðurhálendið. Gerð verður krafa til verktaka um snyrtilega umgengi á framkvæmdatíma og vanda frágang á efnistökusvæði að nýtingu lokinni og draga þannig úr áhrifum á ásýnd. Framkvæmdaraðili telur að áhrif framkvæmdarinnar á ásýnd og landslag verði óveruleg og tímabundin og að hægt verði að aðlaga námuna að landi og með góðum frágangi megi takmarka áhrif þegar framkvæmdum er lokið.

3.10 Umferð og samgöngur

Fyrirhugað framkvæmdasvæði og nærliggjandi svæði eru mikið manngerð, aðallega í tengslum við uppbyggingu orkumannvirkja. Í nágrenni svæðisins er að finna sjö vatnaflsstöðvar og liggja háspennu línur við svæðið. Samhliða virkjun Þjórsár-/Tungnaársvæðisins hefur átt sér stað öflug uppbygging á vegakerfinu sem kemur til með að halda áfram við áframhaldandi uppbyggingu, s.s. vegna Vaðölduvers. Framkvæmdasvæðið er staðsett í jaðri suðurlandshálendisins og eru flestir sem eiga leið þar um á leiðinni inn á hálendið eða að koma þaðan. Göngu- og reiðleiðir eru staðsettar skammt frá svæðinu og eru ferðapjónustuaðilar með hestaferðir á svæðinu. Slíkar ferðir standa að mestu yfir sumartímann en almenn umferð gangandi- og ríðandi nær þó yfir lengra tímabil. Framkvæmdaraðili mun hafa samráð við ferðapjónustuaðila til að draga úr áhrifum og tryggja öryggi á meðan framkvæmdir standa yfir.

Mynd 6 Yfirlitsmynd vega, framkvæmdasvæðið er innan rauða hringins. Mynd frá Vegagerðinni.

Fyrirhugað efnistökusvæði er við Þjórsárdalsveg (32) og Sprengisandsleið (26). Báðir eru með skráð þversnið C7 og með bundið slitlag og geta borið allt að 50 þung ökutæki/sólarhring [5]. Samkvæmt vefsíðu Vegagerðarinnar var meðalumferð á Þjórsárdalsvegi á dag yfir árið (árdagsumferð, ÁDU) um 250 bílar árið 2024, meðalumferð á dag mánuðina júní, júlí, ágúst og september (sumardagsumferð, SDU) var 395 bílar og meðalumferð á dag mánuðina janúar, febrúar, mars og desember (vetrardagsumferð, VDU) var 145 bílar. Meðalumferð á Sprengisandsleið á dag yfir árið (árdagsumferð, ÁDU) um 250 bílar árið 2024, meðalumferð á dag mánuðina júní, júlí, ágúst og september (sumardagsumferð, SDU) var 375 bílar og meðalumferð á dag mánuðina janúar, febrúar, mars og desember (vetrardagsumferð, VDU) var 145 bílar [6].

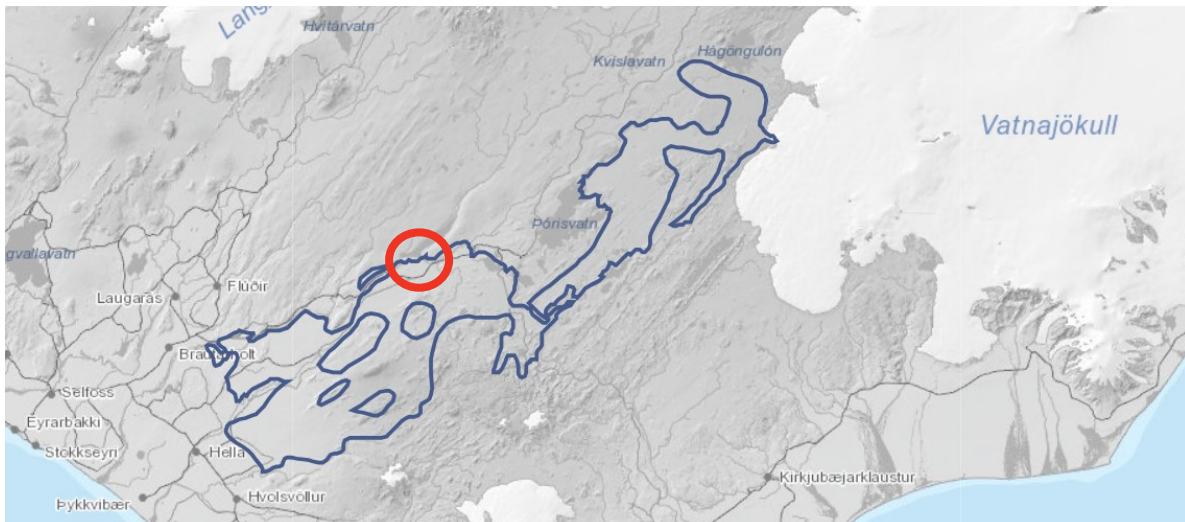
Náman hefur þegar verið í notkun og því hefur verið umferð um vegtengingu og Sprengisandsleið í tengslum við nýtingu hennar hingað til. Efnið kemur fyrst og fremst til með að vera nýtt við uppbyggingu á Vaðölduveri og verða slóðar innan deiliskipulags þess mest nýttir. Umferð vegna fyrirhugaðrar efnistöku á svæðinu verður takmörkuð og fyrst og fremst staðbundin þar sem efni verður að stærstum hluta nýtt í nágrenni efnistökusvæðisins. Það leiðir til þess að flutningar felist í stuttum leiðum. Flutningar taka mið af núverandi burðargetu og ástandi viðkomandi vega og því eru áhrif á vegakerfi, slit, umferðarflæði og öryggi talin óveruleg. Komi til þess að efni verði flutt út fyrir framkvæmdarsvæði Vaðölduvers verður skoðað í samráði við Vegagerðina hvort úrbætur eru nauðsynlegar á ákveðnum vegaköflum. Helstu áhrif eru bundinn við inn- og útakstur vinnuvéla þar sem gætt verður að skýrum merkingum, góðum sýnileika og öruggum umferðarháttum. Framkvæmdaraðili mun tryggja að allar framkvæmdir, skipulag flutninga og mótvægisaðgerðir séu unnar í reglulegu og virku samráði við Vegagerðina á meðan efnistaka stendur yfir til að tryggja að framkvæmdir hafi sem minnst áhrif á umferð og að vegakerfið haldi fullu þjónustustigi á öllum framkvæmdartímanum.

Niðurstaða

Fyrirhuguð efnistaka er ekki líkleg til að hafa áhrif á umferð og samgöngur á svæðinu umfram það sem þegar hefur verið framkvæmt á svæðinu vegna núverandi og fyrirhugaðra orkumannvirkja. Framkvæmdaraðili telur að nýtt efnistökusvæði muni hafa óverulegar breytingar í för með sér fyrir núverandi umferð á svæðinu þar sem hún mun að mestu vera innan framkvæmdarsvæðis Vaðölduvers. Komi til þess að efni verði flutt útaf svæðinu verður haft samráð við Vegagerðina um tímasetningar og tíðni flutninga til að draga úr áhrifum á umferð. Framkvæmdaraðili telur því áhrif framkvæmdarinnar á umferð og samgöngur vera óveruleg.

3.11 Vatnshlot

Náman er staðsett austan við Þjórsá og sunnan við Sultartangelón og Vaðöldu. Eitt vatnshlot er skilgreint í og við framkvæmdarsvæðið, grunnvatnshlotið Tungnaárhraun 103-308-G [7]. Flatarmál grunnvatnshlotsins er 1942,1 km². Magnstaða og efnafræðilegt ástands vatnshlotsins eru óþekkt og er ekkert álag skráð á vatnshlotið. Umhverfismarkmið vatnshlotsins eru að magnstaða og efnafræðileg staða þess séu góð. Á mynd 7 er yfirlitskort sem sýnir vatnshlotið og er framkvæmdarsvæðið gróflaga merkt með rauðu.

MYND 7 Útmörk grunnvatnshlotsins *Tungnaárhraun*. Fyrirhugað framkvæmdarsvæði er gróflega merkt inn á myndina með rauðu. Myndin er skjáskot úr Vatnavefsíðu.

Til að meta hvort framkvæmdin kunni að hafa áhrif á vatnshlotið, er leiðbeiningum Umhverfis- og orkustofnunar fylgt um hvernig beri að framkvæma slíkt mat [8].

Vatnshlotið er fremur útbreitt og eru ýmsar uppbyggingar og framkvæmdir innan þess. Þar á meðal ýmis efnistökusvæði og virkjanaframkvæmdir. Helsta hættan sem stafar af framkvæmdinni er ef til efnamengunar kemur. Í skipulagsáætlunum og við útgáfu framkvæmdaleyfa verða settir skilmálar um að ekki sé heimilt að geyma olíur eða mengandi efni í námunni. Sé skilmálum fylgt eftir telur framkvæmdaraðili ekki hættu á að vatnshlotinu stafi hættu sökum framkvæmda. Ekki er fyrirhugað að bora eftir neysluvatni eða vera með fráveitu innan efnistökusvæðis.

Niðurstaða

Framkvæmdaraðili telur að framkvæmdin komi til með að hafa óveruleg áhrif á vatnshlot og vatnalíf á svæðinu. Takmörkuð hættu er af mengun vegna olíuleka, þar sem ekki verður um meira magn að ræða en eru á vinnuvélum og tækjum hverju sinni. Framkvæmdaraðili telur að framkvæmdin sé ekki til þess fallin að vatnshlotin nái ekki umhverfismarkmiðum sínum.

3.12 Samlegðaráhrif

Helstu samlegðaráhrif vegna fyrirhugaðar efnistöku eru vegna uppbyggingar á vindorkuverinu við Vaðöldu, ásamt öðrum efnistökusvæðum sem staðsett eru skammt frá svæðinu þar sem einnig er fyrirhuguð aukning á efnistöku vegna framkvæmda og viðhaldsvinnu Landsvirkjunar á Þjórsár- og Tungnaáarsvæðinu. Þar má nefna efnistökusvæði við Vaðfitjanámu, Langöldu og Tungnaáreyrar. Uppbygging Vaðölduvers og aðrar tengdar framkvæmdir á svæðinu leiða óhjákvæmilega til samverkandi áhrifa sem meta þarf í heild sinni.

Gert er ráð fyrir talsverðum umhverfisáhrifum vegna uppbyggingar á Vaðölduverði enda um mikla uppbyggingu að ræða. Efnistakan við Ferjufit nær yfir tiltölulega lítið landsvæði er bætir ekki miklu við umhverfisáhrif á svæðinu sé vel staðið að verki á framkvæmdartíma, m.a. með meðhöndlun olíu, vinnuvéla og stýringu á umferð. Þegar efnistöku lýkur verður svæðið aðlagð með landmótun og góðum frágangi.

Ákveðin jákvæð samlegðaráhrif felst í því að nýta efnistökusvæði við Ferjufit þar sem náman er staðsett innan framkvæmdarsvæðis Vaðölduvers. Hægt er að nýta efnið innan þess eins og kostur er og það efni sem ekki er hentugt til nýtingar þar má nýta við aðrar framkvæmdir og viðhald innan Þjórsár- og Tungnaáarsvæðinu. Markmið Landsvirkjunar, í samráði við sveitarfélagið er að nýta þau efnistökusvæði sem þegar hafa verið skilgreind og þar sem umhverfi hefur verið raskað frekar en að taka undir ný ósnortin svæði. Áhersla er lögð á að efni sé nýtt sem næst efnistökusvæðinu til að takmarka flutning á efni og þau áhrif sem það hefur á vegakerfið, umferð og losun gróðurhúsalofttegunda.

Hins vegar getur samspil marga stórra og minni framkvæmda á sama svæði skapað samlegðaráhrif sem hafa neikvæð áhrif á ákveðna umhverfispætti. Þar má nefna aukið álag á samgöngukerfið vegna flutnings á efni og tækjum, sem geta haft áhrif á umferðaröryggi, þjónustustig vega og upplifun ferðamanna og íbúa. Einnig geta framkvæmdir á mörgum stöðum samtímis haft áhrif á ásýnd og landslag, aukið hávaða og ryk og haft áhrif á lífríki á meðan framkvæmdir standa yfir. Þessi áhrif eru oft tímabundin og háð áfangaskiptingu verkefna Landsvirkjunar. Við allar framkvæmdir og viðhaldsvinnu á Þjórsár og Tungnaáarsvæðinu leggur Landsvirkjun áherslu á góða yfirsýn, gott skipulag og markvist samstarf við aðra aðila, s.s. sveitarfélagið, Vegagerðina og ferðaþjónustuaðila til að reyna að draga úr ónæði eins og kostur er.

4 SAMANTEKT

Tafla 3 Niðurstöður framkvæmdaraðila.

UMHVERFISÞÁTTUR	NIÐURSTÖÐUR
Vistgerðir, fugla- og dýralíf	Engin náttúrufarslega mikilvægt gróðurvistkerfi finnast á svæðinu. Þéttleiki varpfugla á svæðinu er óverulegur og svæðið ekki talið mikilvægt búsvæði fugla. Rask hefur þegar átt sér stað vegna efnistöku. Áhrif eru metin óveruleg.
Jarðmyndanir	Jarðmyndanir raskast varanlega við efnistöku. Raskið hefur þegar átt sér stað á stórum hluta eftir áralanga efnisvinnslu á svæðinu. Verndargildi svæðisins hefur rýrnað skv. lögum um náttúruvernd nr. 60/2013. Áhrif eru metin óveruleg.
Fornminjar	Engar þekktar minjar eru innan svæðis. Engin áhrif.
Ásýnd og landslag	Áhrif á landslag eru töluverð vegna eldri framkvæmda. Áframhaldandi efnistaka hefur tímabundin áhrif á ásýnd svæðis. Efnistakan er lágt í landi og munu ásýndaáhrif ná til fárra. Með landmótun og frágangi að efnistöku lokinni er talið að áhrif verði óveruleg og tímabundin.
Umferð og samgöngur	Framkvæmdaraðili telur að nýtt efnistökusvæði muni hafa óverulegar breytingar í för með sér fyrir núverandi umferð á svæðinu. Framkvæmdaraðili telur því áhrif framkvæmdar vera tímabundin og óveruleg.
Vatnshlot	Umferð verður fyrst og fremst innan framkvæmdarsvæðis Vaðölduvers. Flutningur á efni út fyrir svæðið verða skipulagðar í samráði við Vegagerðina. Áhrif metin óveruleg.
Samlegðaráhrif	Jákvæð áhrif á orkuframleiðslu og orkuöryggi, stuðlar að ábyrgri nýtingu lands. Neikvæð áhrif á ákveðna umhverfisþætti þar sem margar stórar og minni framkvæmdir auka áhrif á þætti eins og ásýnd og umferð. Áhrif metin verulega jákvæð og nokkuð neikvæð.

Framkvæmdaraðili telur að yfir heildina séu áhrif stækkunar efnistökusvæðis óveruleg/jákvæð. Verið er að nýta svæði sem er staðsett innan framkvæmdarsvæðis Vaðölduvers og stuðlar að hagkvæmri nýtingu lands og innviða. Ferjufit er hentug efnistökusvæði fyrir áætlaðar framkvæmdir við Vaðöldu og nokkrar núverandi virkjanir á svæðinu, sem sparar akstur og flutnings, sé þörf á efni við viðhald þeirra. Leitast verður eftir að raska landi sem minnst og nýta slóða/vinnuvegi innan Vaðöldusvæðis til efnisflutninga í stað þess að aka með efnið um Þjórsárdalsvegi/Sprengisandsleið/Landveg að uppbyggingarsvæðinu. Framkvæmdin hefur jákvæð áhrif á samfélagið með því að stuðla að uppbyggingu umhverfisvænnar orkuvinnslu og minnka kolefnispor framkvæmda á vegum framkvæmdaaðila.

Í þessu ferli mun Skipulagsstofnun taka ákvörðun um það hvort að framkvæmdin sé háð fullu mati á umhverfisáhrifum. Skv. 18. gr. laga nr. 111/2021 skulu framkvæmdir gangast undir umhverfismat „þegar þær eru taldar líklegar til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif“. Framkvæmdaraðili telur að slíkt eigi ekki við um þessa framkvæmd, henni fylgja ekki slík umtalsverð umhverfisáhrif.

5 HEIMILDARSKRÁ

[1 Skipulagsstofnun, „Búrfellslundur – Álit um mat á umhverfisáhrifum,“ 2016. [Á neti]. Available: <https://island.is/s/skipulagsstofnun/gagnagrunnur-umhverfismats/Burfellslundur-vindorkuver-i-Rangarthingi-ytra-og-Skeida-og-Gnupverjahreppi-21-12-2016>]

[2 Náttúrufræðistofnun, „Vistgerðir,“ 2025. [Á neti]. Available: <https://www.natt.is/is/grodur/vistgerdir>]

[3 Náttúrufræðistofnun, „Jarðfræði Íslands,“ 2025. [Á neti] Available: <https://jardfraedikort.ni.is/>]

[4 Anna Rut Arnardóttir, Gréta Hlín Sveinsdóttir, Hjörtur Örn Arnarson, Ingibjörg Sveinsdóttir, Ólafur Árnason, Paul Macrae, Sam Oxley, „Landslag á Íslandi. Flokkun og kortlagning landslagsgerða á Íslandi,“ EFLA, Reykjavík, 2020]

[5 Vegagerðin, „Veghönnunarreglur,“ 2011. [Á neti]. Available: <https://www.vegagerdin.is/vegagerdin/gagnasafn/leidbeiningar-og-reglur.>]

[6 Vegagerðin, „Umferð og slysatiðni,“ 2024. [Á neti]. Available: <https://umferd.vegagerdin.is/.>]

[7 Stjórn Vatnamála, „Tungnaárhraun,“ 2025. [Á neti]. Available: <https://vatnavefsja.vedur.is/#/waterbody/103-308-G>]

[8 Stjórn Vatnamála, „Mat á áhrifum framkvæmda og starfsemi á vatnshlot,“ 2025. [Á neti]. Available: https://www.vatn.is/library/sida/haf-og-vatn/Lei%c3%b0beiningar%20um%20%c3%a1hrifamat%20fyrir%20vatnshlot_%c3%9atg.1_Desember%202024.pdf]